

MIDDEN-SUMATRA.

REIZEN EN ONDERZOEKINGEN DER SUMATRA-EXPEDITIE,

UITGERUST DOOR HET AARDRIJKSKUNDIG GENOOTSCHAP,

1877—1879,

BESCHREVEN DOOR DE LEDEN DER EXPEDITIE, ONDER TOEZICHT VAN

Prof. P. J. VETH.

VIERDE DEEL.

NATUURLIJKE HISTORIE.

EERSTE GEDEELTE.

FAUNA.

EERSTE HEFT.

LEIDEN. — E. J. BRILL.

1887.

BIJDRAGEN

TOT DE

KENNIS DER FAUNA

VAN

MIDDEN-SUMATRA

DOOR

Joh. F. SNELLEMAN,

LID DER SUMATRA-EXPEDITIE.

MET MEDEWERKING VAN VERSCHILLENDE GELEERDEN.

EERSTE DEEL.

LEIDEN. — E. J. BRILL.
1887.

V O O R R E D E.

Indien ik, toen ik in het jaar 1879, na de terugkomst der Expeditie-leden, de taak op mij nam de uitgave van het werk: Midden-Sumatra te bezorgen, de zwaarigheden had kunnen vermoeden, die aan de bewerking van het Vierde Hoofddeel, de bijdragen tot de Natuurlijke Historie, verbonden waren, zou ik ongetwijfeld het Bestuur van het Aardrijkskundig Genootschap hebben aangeraden, dat gedeelte van het werk buiten te sluiten, en de publicatie der op dit gebied verzamelde schatten over te laten aan die Openbare Instellingen, ter wier beschikking het Genootschap zich voorgenomen had ze te stellen. Te gelijk met de drie overige hoofddeelen is ook dit vierde aangevangen en zijn daarvan verschillende gedeelten bij de elkander snel opvolgende afleveringen gevoegd, maar terwijl de drie andere hoofddeelen allen reeds in 1882 voltooid in handen der inteekenaren waren, kon ik mij eerst in 1884 over de voltooiing der kleine afdeeling over de Flora verheugen, en is het 1887 geworden, eer ik in staat ben van de bijdragen tot de Fauna althans de eerste helft compleet aan de belangstellenden aan te bieden. En dit resultaat is alleen nog kunnen verkregen worden door eene afwijking van het oorspronkelijk plan der samenstelling, die zeker niet in het belang der systematische orde is. Die afwijking bestaat daarin, dat de Crustacea of Schaaldieren, oorspronkelijk met en na de Spinnen in de elfde afdeeling geplaatst, thans de plaats hebben ingenomen aanvankelijk voor de Orthoptera of rechtvleugelige insecten bestemd, en derhalve de vierde afdeeling vormen, waardoor zij tusschen de Weekdieren en de verschillende groepen van Insecten geplaatst zijn. Het kwam mij voor dat in een werk, dat toch nooit eene afgeronde beschrijving der Fauna van Sumatra bedoeld had of bedoelen kon, maar slechts eenige bijdragen daartoe leveren wilde, van welke de keuze en de uitgebreidheid afhankelijk waren van het voorhanden materiaal, de systematische orde in de opvolging der verschillende verhandelingen eene zaak van ondergeschikt belang was. Aan den anderen kant meende ik ook, dat velen met vreugde de hun thans geboden gelegenheid zouden aangrijpen om een goed deel der sedert lang in hun bezit zijnde losse bladen en platen van dit gedeelte des werks tot één band te vereenigen. Daarmede is althans iets tot bevordering van het gemakkelijk gebruik en de veilige bewaring gedaan. Jammer slechts, dat er nog zoovele losse stukken over-

blijven en de zekerheid dat het geheel eerlang voltooid zal zijn, niet te geven is. Wanneer ik toch bedenke dat van de afdeelingen voor de tweede helft der Fauna bestemd die der Orthoptera, Hemiptera en Hymenoptera, allen door een verbazend aantal soorten in de collectie der Sumatra-expeditie vertegenwoordigd, nog geheel ontbreken; dat van de beloofde platen bij de Lepidoptera, 12 à 14 in getal, nog niet meer dan twee konden worden geleverd, en dat ik van al het ontbrekende nog niets dan de door den heer DE BORMANS te Ixelles lez Bruxelles beschreven *Forficulidae* of *oorwormen* (een kleine groep der orthoptera) in portefeuille heb, dan durf ik mij waarlijk op mijn ruim 72-jarigen leeftijd niet vleien, dat ik het werk nog voltooid zal zien, waarvoor de heer SNELLEMAN en ik voortaan geheel afhankelijk zijn van specialiteiten die deels lang te vergeefs zijn gezocht, deels wel door ons gevonden zijn, maar zelven den vereischten tijd niet hebben kunnen vinden.

Er is bovendien nog wel iets voor de opneming der Crustaceeën in het eerste gedeelte van dit werk te zeggen. Met de Mollusken in hetzelfde element levende, evenals deze vele soorten opleverende die uitmuntend voor voedsel geschikt zijn en zelfs den meest verfijnden smaak behagen, niet minder dan deze aanwezig in kolossale soorten, die reeds door hunne grootte veel meer bekend zijn en meer belangstelling wekken dan het wriemelend heirleger der insekten en arachniden, schijnen de Schaaldieren den meesten leeken eer met de Schelpdieren dan met de Spinnen verwant, zoodat zij naar populaire indeeling thans werkelijk op hunne plaats staan.

En zoo ga dan deze eerste helft der „Bijdragen tot de Fauna van Midden-Sumatra” als afzonderlijk boekdeel de wereld in, — niet zooals ik ze gewenscht had, maar zooals ik ze leveren kan. Voor de tweede zal ik niet ophouden te zorgen en te zwoegen, zoolang God mij het leven en een weinigje gezondheid spaart; maar ik kan, ik durf niets meer beloven.

Ik heb nog een enkel woord te zeggen over de meeste der zes Verhandelingen in dit boekdeel bevat.

De systematische rangschikking der vogels laat even als die van de Fauna in het algemeen te wenschen over. De oorzaak is dat wij aanvankelijk gewerkt hebben met eene bij de ontpakking der vogels door Prof. SCHLEGEL gemaakte lijst, die wij ten onrechte voor definitief hebben aangezien. Dezelfde oorzaak heeft ons verkeerdelijk eenige weinige vogels als nieuwe doen afbeelden, die daarop misschien nog recht hadden toen Prof. SCHLEGEL ze het eerst onder de oogen kreeg, maar zeker dat recht hadden verloren toen de platen in druk verschenen. Wij zijn gelukkig te kunnen zeggen dat die vogels althans nog op eene goede afbeelding aanspraak hadden, en dat de afbeeldingen door den heer KEULEMANS vervaardigd, al dragen zij verkeerde namen, ons werk niet tot oneer verstreken. Ik behoef hier de geschiedenis van die afbeeldingen niet te herhalen, daar zij reeds op blz. 30 v. der Eerste Afdeeling uitvoerig verhaald is, op eene wijze die ons zeker volledige vrij-

spraak zal doen verwerven van alle vermoeden, als hadden wij ons het recht willen aanmatigen om namen te geven aan voorwerpen die reeds benoemd waren. De vriendelijke hulp van den heer J. BÜTTIKOFER heeft ons in staat gesteld, deels in den loop der correctie, deels (nam. wat bl. 32—40 betreft) door de op bl. 57 vermelde „bijvoegsels en verbeteringen”, voor de juiste nomenclatuur te zorgen. De reden waarom van *Lepus Netscheri*, ofschoon niet tot de schatten der Sumatra-expeditie behorende, eene afbeelding werd opgenomen, is op bl. 24 der Eerste Afdeeling te lezen.

Evenzeer werd een dier, niet door de leden der Sumatra-expeditie, maar door een vroegeren onderzoeker op Sumatra gevonden, afgebeeld op de plaat behorende bij de Tweede Afdeeling, nam. *Phoxophrys tuberculata* Hubr. De aanleiding hiertoe is vermeld in den tekst, bl. 18; maar het was te meer noodig er hier gewag van te maken, daar dit op een ledig plaatsje bijgevoegde dier in de „Verklaring der plaat”, bl. 14, onvermeld is gebleven.

Omtrent de Vierde Afdeeling: *Crustacea*, is alleen nog aan te merken, dat in den tekst de vroegere aanwijzing als „Elfde Afdeeling C” door een verbeterblaadje in overeenstemming met de nu gevolgde rangschikking, in „Vierde Afdeeling” veranderd is. Op de beide platen bij deze afdeeling behorende staat, door eene vroegere vergissing, „IV. 13. C.” Dit had in allen gevalle moeten verbeterd worden in „IV. 11. C;” nu zij de lezer zoo goed daarvoor eenvoudig „IV. 4” te lezen. Men moet wat platen betreft met zulke onjuistheden geduld oefenen. Ze daarvoor te laten herdrukken is veel te kostbaar.

Op plaat 3 der Zesde Afdeeling komt onder n°. 2 nogmaals de afbeelding voor van een dier dat niet tot de verzameling der Sumatra-expeditie behoort. Daarvan is rekenschap gegeven in de „Verklaring der Platen,” bl. 195.

Van de drie dieren, volgens deze aanwijzing in onze afbeeldingen opgenomen, ofschoon ze niet door de leden der Sumatra-expeditie zijn gevangen, kan echter niet één misplaatst geacht worden, daar zij althans zeker tot het terrein der expeditie behooren. Onder de beschreven *Coleoptera* komen er onderscheidene voor, waarvan hetzelfde kan gezegd worden. Zij zijn of door den Heer J. C. VAN HASSELT, broeder van den Chef der Expeditie, te Boenga mas in het Palembangsche, of door den Heer J. H. SCHAGEN VAN LEEUWEN op het land Kotta Zuidewijn in de Padangsche Bovenlanden gevangen. Wij meenden zulke bijdragen, wanneer zij overigens in ons kader pasten, niet te mogen versmaden.

Ten slotte breng ik aan allen die tot dit boekdeel hebben medegewerkt, inzonderheid aan de onwaardeerbare hulp van den Heer RITSEMA, mijn hartelijken dank, en roep ik aan de lezers van dit werk, misschien wel voor de laatste maal, een afscheidsgroet toe.

ARNHEM, *Villa Maria*,

22 Maart 1887.

P. J. VETH.

I N H O U D.

	Bladz.
EERSTE AFDEELING. — Zoogdieren en Vogels, door JOH. F. SNELLEMAN.	
Inleiding	1
Systematisch overzicht der zoogdieren	5
Systematisch overzicht der vogels	30
Aanhangsel. De op de vogelhuiden gevonden mallophagen	53
Bijvoegsels en verbeteringen	57
Lijst der Platen	58
TWEEDE AFDEELING. — Kruipende dieren en visschen.	
Systematische lijst door Dr. A. A. W. HUBBRECHT	1
I. Reptilia	1
II. Batrachia	8
III. Pisces	9
Verklaring der Plaat	14
Eenige aantekeningen omtrent de kruipende dieren en visschen van Midden-Sumatra, door JOH. F. SNELLEMAN	15
DERDE AFDEELING. — Mollusca.	
Inleiding, door JOH. F. SNELLEMAN	1
Systematische lijst met beschrijving der nieuwe soorten, door M. M. SCHEPMAN.	5
Verklaring der Platen	18
VIERDE AFDEELING. — Crustacea.	
Systematische lijst met beschrijving der nieuwe soorten, door Dr. J. G. DE MAN	1
Verklaring der Platen	6
VIJFDE AFDEELING. — Neuroptera.	
Systematische lijst met beschrijving der nieuwe of weinig bekende soorten, door Mr. HERMAN ALBARDA	1
A. Pseudo-Neuroptera	1
B. Neuroptera genuina	15
Verklaring der Platen	21
Naschrift, door JOH. F. SNELLEMAN	23
Verklaring der platen van het Naschrift	24
Alphabetische lijst der in deze afdeeling vermelde Neuroptera	25
Verbetering	26
ZESDE AFDEELING. — Coleoptera, door verschillende specialiteiten be- werkt en tot een geheel bijeengebracht door C. RITSEMA Czn.	
Verklaring der Platen	194
Alphabetisch Naamregister der in de systematische lijst vermelde Coleoptera.	196

NATUURLIJKE HISTORIE.

EERSTE AFDEELING.

ZOOGDIEREN EN VOGELS,

DOOR

Joh. F. S N E L L E M A N.

INLEIDING.

Wanneer men nagaat door hoe vele soorten zoogdieren en vogels op Sumatra vertegenwoordigd zijn, en acht geeft op de grootte van vele dezer zoogdieren, op de kleurenpracht van de meeste dezer vogels, dan zou men allicht overhellen tot de meening, dat het vooral deze dieren moeten zijn die een eigenaardigen stempel drukken op het voorkomen der Sumatraansche landschappen, die karakter geven aan bosschen en velden. En toch is niets minder waar; de gevallen waarin wij de dieren zagen optreden als een in 't oog vallende stoffage van hunne omgeving, waarvoor noodig is dat zij zich gedurende langeren tijd geregeld en in groot aantal op dezelfde plaats ophouden, waren zeldzaam. Ik zou daartoe wenschen te rekenen de koloniën van apen — simpei's en kera's, een enkele maal ook van siamangs — aan den rand van het bosch; de zoogenaamde vliegende honden, kalongs, die, na hunne nachtelijke maaltijden in het woud, tegen den morgenstond naar hunne vaste woonplaatsen in de ontbladerde boomen terugkeeren; de witte reigers die het geboomte in sommige streken als met reusachtige witte bloemen kunnen bedekken; de scharen van tempoea's of wevertjes, wier lange, ietwat peervormige nesten men soms in menigte aan de takken ziet hangen, en de vrij groote vluchten van parkieten, die men vooral waarneemt als sommige boschvruchten rijp zijn. Maar het

zou mij inderdaad moeilijk vallen om deze voorbeelden met meerdere aan te vullen, en opmerkelijk is het, dat we ons, om dat weinige waar te nemen, meerendeels moeten bewegen in de nabijheid der dorpen en geenszins in het woud zelf.

Het is een feit, reeds meermalen geconstateerd, dat de eerste indruk die zich van ons meester maakt in het maagdelijk woud van Sumatra deze is: dieren ontbreken hier. En wanneer men zich nu meer bepaaldelijk het vangen en waarnemen van dieren ten doel gesteld heeft, dan is die eerste indruk juist geen aangename. Trad later een andere zienswijze daarvoor in de plaats? Voorzeker! Langzamerhand leerden wij inzien, dat de manier waarop wij moesten reizen, weinig geschikt was om het leven der dieren in 't bosch te bespieden; en wanneer Wallace en Bates niet reeds den feitelijken toestand beschreven en de oorzaken daarvan blootgelegd hadden, dan zou 't ongetwijfeld hier de plaats zijn om uiteen te zetten, waarom men in de uitgestrekte en dicht begroeide terreinen, die wij hier bedoelen, zoo zelden vergast wordt op het gezicht der vele dieren die ze bewonen, maar die, schier nimmer gestoord, en daardoor schuw en vreesachtig, bij het minste geritsel een schuilplaats zoeken en gemakkelijk vinden in het donkere woud.

De wegen die wij te volgen hadden, waren, op enkele uitzonderingen na, de gewone verbindingswegen tusschen twee dorpen of gehuchten, en al stemmen die wegen ook zeer weinig overeen met hetgeen de beschaafde Europeaan zich gewoonlijk bij dit woord denkt, toch mag niet ontkend worden, dat van het geheele omringende bosch zulk een verbindingspad nog het meest bezocht is, want voortdurend gaan er inlanders langs die paden; en daar de dieren in hun natuurstaat de tegenwoordigheid van menschen schuwen, was de kans om hen te ontmoeten daar al bijzonder gering. Als ongunstige factor kwam daarbij nog de grootte van ons reisgezelschap; men kan, zooals het spreekwoord zegt, met trommels geen hazen vangen, en onze koeli's die, bevreesd als zij zijn, juist op den eenzamen weg door luid gillen zichzelf trachten te bemoedigen en zich voor eventueële ontmoetingen met gevaarlijke boschbewoners pogen te vrijwaren, — de groote vrachten die het dikwijls noodig maken dat de weg met het kapmes opengehakt wordt, — al het rumoer dat zulk een zich voortbewegende bende onvermijdelijk te weeg brengt, — dat alles heeft de dieren reeds lang vóór de nadering der reizigers op de vlucht gejaagd.

Verlaat men nu het tant soit peu gebaande pad en trekt men het bosch in, dan worden de omstandigheden iets gunstiger, hoewel het wegkappen van struiken en takken dan eerst recht een aanvang neemt en tot op grooten afstand de aanwezigheid van menschen verraadt. Maar dan kan het toch wel eens voorkomen, dat men dieren ontmoet die overigens zelden gezien worden, en zoo gebeurde het dan ook dat ik tusschen de rivieren Doerian en Hari een olifant verraste bij zijn ontbijt van jeugdige bamboe-loten. Hier, — men vergete niet dat wij verdwaald

waren en ronddoelden op een plaats waar hoogstwaarschijnlijk nog nooit een mensch den voet gezet had, — hier werd het terrein goed, hier was een geschikt uitgangspunt om te gaan onderzoeken welke dieren en hoe zij zich in dit ongerepte woud ophouden. Maar voor zulke nasporingen ga men alleen, door een of twee ferme inlanders vergezeld, met genoegzamen leeftocht en een minimum van reisbehoefden, of sluite zich aan bij inlanders, die op hunne eigene wijze in hun eigen belang ter jacht gaan. Zoo trekken de olifantenjagers, die trouwens in de Padangsche Bovenlanden zeldzaam worden, de wildernis in; het gelukt hun, na eenig zoeken, de drinkplaatsen der grootere zoogdieren te vinden, de punten aan de rivier waar zij geregeld des avonds hun dorst komen lesschen; daar en in de nabuurschap zal men ze in grootere of kleinere troepen bijeen vinden, en de verwondering over de schijnbare leegte van het bosch zal plaats maken voor de meening, dat er nog een talrijke bevolking leeft in het binnenste van de ontoegankelijke wouden. Dat leerden ons trouwens ook de omvangrijke sporen die de groote pachydermen in den weeken bodem achterlaten; maar hoe dienstig deze indrukken ons dikwijls waren bij het beklimmen of afdalen van steile hoogten, zij zijn toch slechts een droevig surrogaat voor de verschijning van het dier zelf. Uit het Reisverhaal kan blijken, dat wij telkens en telkens weer olifantssporen vonden, een bewijs voor de juistheid van het zoo even gezegde, dat het geraas van 't naderende reisgezelschap hen de plaatsen deed ontvluchten, waar wij, in stilte naderend, kans zouden gehad hebben hen te zien.

Zulke jachten als de hierboven bedoelde, leveren ongetwijfeld een rijke bron van genot op; maar die er zich aan waagt, heeft zich tegen eene menigte voorziene en onvoorziene onaangenaamheden te wapenen. Ofschoon mijne instructie mij de vrijheid gaf om mij, mits met machtiging van onzen chef, tijdelijk van het reisgezelschap te scheiden, was de heer van Hasselt van oordeel, dat hij, wegens mijne geheele onbekendheid met de gevaren die het land oplevert, en mijne nog onvolledige kennis van de taal die de bevolking spreekt, mij in de eerste maanden die vergunning niet mocht verleen; en ofschoon ik gedurende de geheele reis op onze verschillende stations in het belang mijner zoölogische nasporingen meestal geruimen tijd achterbleef, terwijl mijne reisgezellen hunne verkenningsstochten verrichtten, had ik daar steeds de handen vol werk om de omstreken nauwkeurig te onderzoeken en al die kleinere diervormen te leeren kennen, die, in de vooronderstelling dat de groote dieren reeds voldoende bekend waren, bijzonder in mijne aandacht waren aanbevolen. Na mijne ontijdige terugroeping verkeerden mijne voormalige metgezellen altijd weder in dezelfde omstandigheden, die wij als zoo ongunstig voor de waarneming der grootere diervormen leerden kennen.

Ziedaar dan de oorzaken die ons moesten berooven van het genot, den tapir en den rhinoceros, den Maleischen beer en de Sumatraansche boschgeit te ont-

moeten, — waarlijk geen dieren die men over 't hoofd ziet en van welke althans de eerstgenoemden stellig het praedicaat zeldzaam niet verdienen. En dat zijn sedert lang bekende dieren; maar de vraag ligt voor de hand, of daar ginds in de rimboe niet diervormen leven die men òf nog niet kent òf wier bestaan men daar ter plaatse niet vermoedt. De recente ontdekking van den Sumatraanschen haas geeft op deze vraag een bevestigend antwoord; en wat de vogels betreft — het is ontegenzeggelijk dat met de nieuwe soorten, die deze expeditie medebracht, het veld nog niet afgejaagd is, dat een stil binnendringen en rustig doorkruisen van die uitgestrekte boschstreken nog veel aan 't licht kan brengen en, om slechts een enkel voorbeeld te noemen, onze kennis van de hoendervogels nog belangrijk kan uitbreiden.

Gaan wij thans na welke zoogdieren en vogels er door ons verzameld of waargenomen werden, en vermelden wij daarbij hetgeen ons omtrent andere werd medegedeeld, — althans voor zoover die berichten eenige waarde hebben.

Een systematische orde volgende beginnen we daartoe bij de vierhandigen.

A A N H A N G S E L

OP DE

EERSTE AFDEELING.

DE OP DE VOGELHUIDEN GEVONDEN MALLOPHAGEN.

Bij het ontwerpen van het plan en de indeeling van het werk over de resultaten der Sumatra-expeditie, is niet gerekend op die parasitische insecten, die alleen te ontdekken waren door een nauwkeurig onderzoek der medegebrachte vogelhuiden. Die verachte diertjes zijn zelfs bij de entomologen weinig in tel, en het is niet waarschijnlijk dat eenig opzettelijk onderzoek daarnaar zou zijn ingesteld, indien niet juist de heer Piaget, op het tijdstip van de terugkomst der expeditie, bezig was geweest met het ordenen en voor de pers gereedmaken van zijne jaren lang voortgezette onderzoekingen over deze diertjes, die bijeengebracht zijn in zijn klassiek werk „Essai sur les pédiculines” (Leiden, Brill, 1882). Zoodra de vogelhuiden ontpakt en in de lokalen van het Museum van Nat. Historie te Leiden gedeponneerd waren, haastte zich de heer Piaget om ze te onderzoeken, ten einde zich te vergewissen of daarop ook nieuwe soorten van Mallophagen zouden voorkomen. Hij was zoo gelukkig een vrij groot aantal, meerendeels nieuwe, op deze huiden te vinden, en wel nog tijdig genoeg om ze in zijn werk te beschrijven en af te beelden. Het zou volkomen overtollig zijn die beschrijvingen in dit werk te herhalen; maar eene optelling der gevonden soorten, met aanwijzing van de vogelsoorten waarop zij voorkomen, is hier zeker niet misplaatst, en kon naar mijne meening in dit werk, nu ze van zijn oorspronkelijk plan waren buitengesloten, geen voegzamer plaats vinden, dan als een aanhangsel van het overzicht der vogels waarop zij gevonden zijn. Hierbij kan nu nog eene later door den heer Piaget ontdekte soort gevoegd worden, waarvan wij de beschrijving, daar ze in het „Essai” niet voor-

komt, hierachter laten volgen. Zie hier dus de lijst van de Mallophagen gevonden op de vogelhuiden door de Sumatra-expeditie verzameld, waarbij ook eene enkele pediculide is gevoegd.

Fam. PHILOPTERIDAE.

Gen. *Docophorus*.

1. *Platystomus* Nitzsch. Gevonden op *Haliaeetus indus*.
2. *Annulatus* Nitzsch en Denny (*Nirmus*). Op *Gallinula chloropus*.
3. *Trabecula* n. sp. Op *Dicrurus paradiseus*.

Gen. *Nirmus*.

1. *Parvulus* n. sp. Op *Gallinula chloropus*.
2. *Stramineus* Denny. Op *Picus concretus*.
3. *Sexmaculatus* n. sp. Op *Dicrurus paradiseus*.
4. *Quadrisetaceus* n. sp. Op *Rhynchaea variegata*.

Gen. *Oncophorus*.

Unguiculatus n. sp. Op *Eurylaemus ochromelas*.

Gen. *Lipeurus*.

1. *Variabilis* var. β . Nitzsch. Op *Gallus ferrugineus*.
2. *Squalidus* var. Nitzsch. Op *Dendrocycna arcuata*.
3. *Quadrisetosus* n. sp. Op *Rhynchaea variegata*.
4. *Megalops* n. sp. Op *Cryptonyx roulroul*.
5. *Lucidus* Nitzsch. Op *Gallinula chloropus*.
6. Sp. Op *Cryptonyx roulroul*.

Gen. *Gomodes*.

1. *Fasciatus* n. sp. Op *Treron vernans*.
2. *Laevis* n. sp. Op *Cryptonyx roulroul*.
3. *Dissimilis* var. Nitzsch. Op *Gallus ferrugineus*.

Fam. LIOTHEÏDAE.

Gen. *Menopon*.

1. *Delicatulum* n. sp. Op *Pycnonotus ochrocephalus*.
2. *Tarsatum* n. sp. Op *Cryptonyx roulroul*.

3. *Flavidum* n. sp. Op *Eurylaemus ochromelas*.
4. *Pallidum* Nitzsch. Op *Gallus ferrugineus*.
5. *Scitum* n. sp. Op *Copsychus mindanensis*.

Gen. *Physostomum*.

Thoracicum n. sp. Op *Centropus eurycercus*.

Fam. PEDICULIDAE.

Gen. *Pediculus*.

Vestimenti Nitzsch. Op een Maleier.

Nadat het »Essai sur les pédiculines” was afgedrukt, heeft de heer Piaget op *Ketupa javanensis*, een soort van *Strix*, nog eene nieuwe soort gevonden, waaraan hij den naam heeft gegeven van *Colpocephalum platyclypeatum*. Eene afbeelding van dit insect is te vinden als fig. 7 op Pl. II van onze 12de afdeeling, waar een toevallig overschietend hoekje daarvoor geutiliseerd is. De beschrijving laten wij hier volgen in de eigen woorden van den heer Piaget.

Colpocephalum platyclypeatum Piaget.

La tête large et presque plate en avant, de chaque côté avec deux fins poils en avant, une forte soie à l'angle antérieur du sinus et deux plus fines en avant de celle-ci; le sinus peu profond, formant un angle aigu; l'oeil à peine saillant, sans pigment visible et avec quelques poils; la tempe arrondie, avec 2 longues soies, une 3e plus fine et un ou deux poils; l'occiput rentrant en dessus fait saillie sur le thorax en dessous; sans taches ni bandes; l'antenne ordinaire, sauf que le 4e article, le plus gros, est obliquement tronqué; les mandibules petites, à une seule dent; la bande oculaire recouverte d'une forte tache subquadrangulaire, reliée à la bande antennale et celle-ci aux deux racines des mandibules; le labium chitineux, de même teinte que l'extrémité antérieure de la bande antennale; les palpes effilées dépassent d'un article et demi le bord du clypéus (voy. fig. 1a la tête vue en dessous).

Le thorax un peu moins long que la tête; le proth. rentrant dans la tête, subsexagonal, avec deux bandes arquées et deux soies latérales; le mésoth. indiqué par une petite encoche; le métath. arrondi sur l'abd., bordé en arrière de soies espacées, avec deux bandes latérales. Les pattes assez longues, insérées en dedans du bord du thorax; le coxis avec une longue soie; le fémur plus long que le tibia, avec une soie externe; le tibia en massue, avec quelques poils à l'extrémité; le 1er tarse court, avec 2 palettes très-aiguës, le 2^d allongé avec un fin poil, les ongles déliés et un peu recourbés.

L'abd. soyeux, légèrement turbiné, les angles saillants et arrondis, avec une à deux fortes soies; les bandes latérales ne sont pas distinctes; les 8 premiers segments avec une tache transverse mal limitée, le 1er plus court que les suivants, le 9e plus long, largement arrondi et bordé de fins poils au bord dorsal comme au bord ventral. A la face ventrale la série de soies de chaque segment n'est pas interrompue au milieu, comme à la face dorsale; la vulve est droite et bordée de fins poils (fig. 1b).

Les taches abdominales sont fauves sur un fond jaune-pâle; la tête et le thorax jaune-fauve.

Longueur totale: 0,0016 ♀.

longueur	♀	largeur
tête	0,00035	0,00052
thorax	» 30	» 41
abd.	» 95	» 63
antenne	» 11	
3 ^e fémur	» 24	
3 ^e tibia	» 22	

Sur un hibou (*Ketupa javanensis*). Il n'y avait malheureusement pas de mâle parmi les six individus recueillis par M. Snelleman; de sorte que la description reste incomplète. L'espèce si tant est qu'il faille la séparer, se rapproche à beaucoup d'égards du *C. subpachygaster* P. (voy. *les Pédiculines* p. 517 f. 2 pl. XLIII). Les principales différences portent sur la forme de la tête, qui est ici aplatie en avant, et celle de l'abd., qui atteint sa plus grande largeur au 4e segment; le 9e est aussi plus large et plus long, la vulve est reportée plus en arrière, les bandes de la tête sont plus distinctes et le 2e tarse plus développé.